

- votum zegen
- NG 73:1,2,3,7
- gebed
- Matteüs 5:21-22 en Jakobus 3:1-12
- psalm 12:1,4,5
- zondag 40 en 43
- psalm 15:1,2
- preek
- psalm 141:1,2,3
- apost. gel.bel.
- gez 39:6
- gebed
- collecte
- GK 164 (Jezus vol liefde)
- zegen

Als we het negende en zesde gebod heel letterlijk zouden nemen – daarmee bedoel ik: niet méér willen lezen dan er staat – dan zijn we vanmiddag snel uitgepraat. Je mag geen moord plegen, en in een rechtszaak moet je over een ander geen dingen zeggen die niet waar zijn. Dat is wat er staat. Maar wie van ons is wel eens in de verleiding gebracht om iemand anders echt van het leven te beroven? (misschien een militair, dat is dan een ander verhaal) En wie heeft er wel eens getuigd in een rechtszaak? Ik denk dat het er niet veel zijn.

Als we het zesde en negende gebod heel letterlijk nemen zijn we snel uitgepraat. Maar – over Gods geboden moet je altijd doordenken. Het is vooral de Here Jezus geweest die ons heeft geleerd op welke manier. We lazen een stukje uit de bergrede: iemand uitschelden is zonde tegen het zesde gebod. Als we in die geest doordenken zouden we – bijvoorbeeld - ook kunnen zeggen: roddelen is zonde tegen het negende gebod. Op die manier wordt het in de catechismus ook uitgewerkt. Schelden en roddelen, daarmee komen deze geboden ineens heel dichtbij. Als ik zou zeggen: iedereen die nog nooit een moord heeft gepleegd mag nu weggaan blijven er denk ik maar heel weiniog mensne over, als er al iemand zou blijven zitten. Maar als ik zou zeggen: iedereen die nog nooit geroddeld heeft mag nu naar huis gaan, dan blijft denk ik iedereen op zn plek zitten. En als er toch iemand weggaat geloof ik hem niet.

Het zesde en negende gebod is niet alleen relevant voor moordenaars, abortusartsen en het OM. In deze geboden gaat het óók over onze manier van spreken met en over onze naaste. Dat gaat iedereen aan die hier vanmiddag in de kerk zit. Óók met onze woorden kunnen we het leven van onze naaste beschadigen. Ik noem dat vanmiddag ‘**moorden met woorden**’ - dat is bewust confronterend geformuleerd.

We letten op drie dingen:

- hoe gaat het in zijn werk
- waarom is het zo erg
- hoe leer ik het af

Hoe gaat het in zijn werk

Hoe gaat het in zijn werk, moorden met woorden? Dit eerste punt zal misschien wat negatief zijn omdat ik probeer te vertellen hoe wij mensne vaak met elkaar omgaan, en dat is nou eenmaal niet altijd zo netjes. Het zal misschien confronterend zijn, maar het evangelie zit in het derde punt. Blijf dus luisteren.

Eerst gaan we dus naar de praktijk. Ik wil een onderscheid maken tussen spreken tegen en spreken over iemand anders. In de manier waarop we spreken mét/tegen een ander is het zesde gebod belangrijk, in de manier waarop we óver een ander spreken is het negende gebod belangrijk.

Eerst over het spreken tegen iemand anders. Hoe kan ik iemand vermoorden met woorden als ik diegene tegenover mij heb? Hoe gaat dat in zijn werk? De Here Jezus noemt uitschelden een vorm van doodslag. Waarom? Is dat niet wat overdreven? Ik kan me nog herinneren - heel vroeger toen ik nog op de lagere school zat – dat we als kinderen wel eens een liedje zongen: *'schelden schelden doet niet zeer , een klap voor je hoofd dat helpt wat meer'*

Schelden schelden doet niet zeer? Maar de Here Jezus noemt het zonde tegen het zesde gebod, een vorm van doodslag. Het is blijkbaar een aantasting van het leven van een ander. En als we heel eerlijk zijn, en natuurlijk wisten wij dat als kinderen – ondanks dat liedje – ook wel, dan weten we allemaal dat schelden wél zeer doet. Heel erg zeer zelfs. Schelden dat echt bedoeld is om iemand anders te laten merken wat je van hem of haar vindt, dat is verschrikkelijk. Het is de ultieme vorm van afwijzing. Iemand in de ogen kijken en met een blik vol afkeuring zeggen 'wat ben jij een' vul maar in, daarmee zeg je tegen de ander: Ik wil jou er niet bij hebben. Jij bent eigenlijk niet de moeite waard. Jouw leven is eigenlijk niet meer dan dat ene woord dat net uit mijn mond kwam. Dat ben je. Door te schelden halen we iemands leven naar beneden. Schelden komt altijd voort uit een negatieve wortel, het komt voort uit haat en afkeuring, heeft helemaal niks met liefde te maken. Jakobus zegt: het vuur dat onze tong kan spuwen wordt in vlam gezet door vuur uit de hel (Gehenna). Dat is wat! Schelden hoort thuis in de hel, het is duivels. Het is de vernietiging van het leven van een ander. En dat hoeft écht niet alleen maar te gebeuren met hele grove uitlatingen. Je kunt ook zonder geslachtsdelen te noemen op een hele beschaafde en subtiele manier zo tegen iemand praten dat je hem of haar het gevoel geeft dat ie echt helemaal niks waard is. Woorden hebben macht.

En wat dacht je van uitlachen: weet je hoe zeer dat kan doen? Da's ook een vorm van moorden met woorden. Zeker wanneer het met een hele groep tegen één persoon gericht is. Op een verbale manier uiting geven aan je minachting. Daar kun je iemand mee de grond in boren, voor z'n leven beschadigen.

Misschien denk je nu: Dit is allemaal wel heel zwaar aangezet. Maar ik zal je eens een verhaal vertellen. In een vorige gemeente waar ik woonde heb ik gesprekken gevoerd met een jonge vrouw die hele ernstige psychische problemen had. Vanaf haar 17^e was ze al psychiatrisch patiënt. Ze wilde eigenlijk niet meer verder leven en had al pogingen gedaan om zichzelf van het leven te beroven. En wat was de oorzaak van haar problemen? Als kind en opgroeiende jongere was ze altijd gepest en uitgescholden en uitgelachen. Is dat niet verschrikkelijk triest? Al die afzonderlijke kinderen en jongeren die haar hebben gepest hebben dit natuurlijk nooit gewild – dat dit zou gebeuren, maar zo veel macht hebben onze woorden. Tel je een heleboel scheldpartijen bij elkaar op, dan kan dit dus gebeuren. We kunnen echt moorden met woorden. Ze had zo vaak het gevoel gekregen dat haar leven echt helemaal niks waard was dat ze inderdaad ook niet meer verder wilde leven.

Jongens en meisjes, wees je daarvan bewust. Pesten op school, of buiten school, uitlachen en uitschelden, het gaat soms zo makkelijk, maar het zijn geen onschuldige dingen. Je kunt er een ander voor z'n leven mee pijn doen.

De Here Jezus wist echt wel wat Hij zei toen Hij schelden zonde tegen het zesde gebod noemde.

Maar ook op een andere manier kan ik met mijn woorden mijn naaste beschadigen. Niet door negatief *tegen* hem maar *over* hem te praten. Dat noemen we ook wel roddelen of kwaadspreken. Je woorden inzetten om een ander – hoewel hij er niet bij is – in een kwaad daglicht te stellen. Het is een indirecte manier om iemand te beschadigen. In dat geval is niet het zesde maar het negende gebod in geding.

Roddelen of kwaadspreken: Ik denk dat dit een terrein waar we allemaal heel vaak struikelen. Maar daar wordt het niet minder erg van. Moet je je eens indenken dat anderen waar jij niet

bij bent op een neagtieve manier over je praten. De gedachte alleen al is heel bedreigend. Als je ergens je naam hoort vallen wil je weten wat er gezegd wordt, ja toch?

Ik heb één keer iets confronterends meegemaakt wat dit betreft. Het is al weer lang geleden, het eerste jaar dat ik studeerde en op kamers was. Ik woonde in een studentenhuis met nog een heel aantal andere studenten. Ik kwam 'savonds een keer thuis en liep langs een dichte deur van één van die kamers. Op het moment dat ik langs die deur liep hoorde ik ineens mijn naam vallen. Het bleek dat al mn huisgenoten achter die deur in gesprek waren ... over mij ... en het was niet echt positief wat ze zeiden. Afgezien van de vraag of ze gelijk hadden was het een hele nare ervaring. Mijn is eerst reactie was natuurlijk boosheid: 'Hoe durven ze zo over mij te praten waar ik niet bij ben'. Totdat ik me realiseerde dat ik zelf ook zo vaak op dezelfde manier bezig was. En mijn boosheid veranderde in schaamte.

Het probleem van roddelen is dit: iemand zn negatieve eigenschappen en daden worden met een zeker genoegen benoemd en besproken. Met een toepasselijk woord wordt dat ook wel eens 'karaktermoord' genoemd. Je praat op een manier over iemand en zegt daarmee; Kijk, zo is ie nou. Dat is 'm. En door dat te doen geven we er blijk van dat we vooral die kant van de ander willen zien. Want ... daar steken we dan zelf weer positief tegen af natuurlijk. Ik denk dat dat de reden is dat roddelen zo leuk is, zo makkelijk gaat: een ander wordt naar beneden gehaald, en daar wordt je zelf automatisch beter van. Maar het is de totale omkering van liefde. Liefde vraagt dat we een ander 'uitnemender achten dan onszelf', hoger aanslaan dan onszelf. Liefde wil altijd het goede in de ander zien en de ander tot bloei laten komen. Liefde wil het leven van de ander ruimte geven en bevorderen.

Radicale liefde: dat is wat God wil zien in ons leven, ook in onze woorden. Woorden hebben heel veel macht. Daar kun je een ander mee maken en breken. En als we een ander breken – door te schelden, uit te lachen of te roddelen, dan is dat voor God zonde, zonde tegen het zesde en negende gebod.

Waarom is dat zo erg

Waarom is dit zo erg? Laten we nu voor deze vraag tijd nemen. Het tweede punt vd preek. Je zou kunnen zeggen: moet die vraag nou gesteld worden? Alle zonde is toch erg? En dat voorbeeld over die jonge vrouw die altijd werd gepest en niet meer verder wilde leven, dat zegt toch genoeg? Hoezo 'waarom is het zo erg' Moet deze vraag nog besproken worden? Wat moeten we daar nog aan toevoegen? Ik kan me voorstellen dat je zo reageert. Maar als we alleen maar oog hebben voor deze zichtbare gevolgen van schelden en roddelen – psychische schade en conflicten, hoe erg het ook is – als we alleen deze dingen noemen hebben we het nog niet helemaal begrepen. Er is nog iets veel ergers. We gaan weer even naar Jakobus luisteren, vers 9: (#)

Met onze tong zegenen we onze Heer en Vader, en we vervloeken er mensen mee die God heeft geschapen als zijn evenbeeld

'Mensen die God heeft geschapen als zijn evenbeeld' Daar zit m het diepste probleem van doodslag en dus ook van schelden en roddelen. Dat iemand psychisch de vernieling in gaat door woorden van anderen is verschrikkelijk – daar geen enkele misverstand over – maar er is iets dat nog erger is: Kon ik aan het leven van een emsn, dan kom ik aan God! Elk mens is een beelddrager van God, naar het beeld van God geschapen. Iedereen voelt aan dat er een principieel verschil is tussen een emsnen en een dierenleven, maar alleen de bijbel vertelt ons waar dit verschil in zit: mensen zijn beelddragere van God. Dragen iets van God met zich mee, representeren Hem op aarde. Daarom is ieder mensenleven oneindig veel waard. En met ieder mensenleven bedoel ik ook echt ieder mens. Ook als iemand heel erg gehandicapt is, ook als iemand zoals dat weleens wordt gezegd 'de maatschappij alleen maar heel veel geld kost'. Ook dan is een emsnenleven oneindig veel waard. De waarde van een mensenleven wordt niet bepaald door de bijdrage die hij of zij kan leveren aan het bruto nationaal product,

de economie. De waarde van elk mensenleven is verankerd in het gegeven dat ieder mens beelddrager van God is. Kom je aan mensenleven, dan kom je aan God.

En nu weer terug naar ons onderwerp: Scheld ik iemand uit. Dan scheld ik op God! Roddel ik over iemand, dan bekras ik het beeld van God! Op dit nivo moet je over deze dingen durven nadenken.

Jakobus heeft dit verband niet zelf gelegd. Heel vroeg had God de mensheid al geleerd zo naar het mensenleven te kijken. In Genesis 9:6 lezen we dit:

Wie bloed van mensen vergiet, diens bloed wordt door mensen vergoten, want God heeft de mens als zijn evenbeeld gemaakt.

Dit vers staat in een langer gedeelte waarin God zegt dat naast planten ook dieren mogen worden gegeten. Ook dieren zijn aan mensen gegeven als bron van voedsel. Maar mensenleven – zegt God – daar blijf je vanaf! Er is een principieel verschil tussen mensen- en dierenleven. Mensen zijn naar mijn evenbeeld geschapen. Dit wisten alle joden die de Schriften kenden.

Toen kwam de Here Jezus die zei: schelden is ook een vorm van doodslag.

En toen Jakobus deze gevevens bij elkaar optelde kon hij geen andere conclusie trekken dan deze: Schelden is een aantasting van het beeld van God.

Het beeld van God. ja, ook die ene jongen die zich altijd zo afwijkend gedraagt en die zo veel irritatie oproept. Die jongen waar je af en toe het liefst even flink op zou willen schelden.

Beeld van God: ook dat meisje dat altijd op een negatieve manier aandacht trekt en die erom vraagt dat er over haar gekletst wordt.

Beeld van God: ook die broeder die overal kritiek op heeft en het eigenlijk aan zichzelf te wijten heeft dat hij wat eenzaam wordt.

Beeld van God: ook die jongens uit het dorp die de straat onveilig maken en vernielingen aanrichten. We hoeven echt niet goed te praten wat ze doen. Maar praat ik over mensen – hoe verkeerd ze soms ook zijn – dan praat ik over beelddraggers van God. Dat moet altijd meeklinken in de woorden die ik kies.

Ontwikkel daar een gevoeligheid voor en zeg het vaak tegen elkaar. Of je nou als vrienden onder elkaar bent of met je gezin aan tafel zit: er wordt zoveel over elkaar gepraat. En God wil dat onze woorden tot zegen voor onze naaste zijn. Hij wil radicale liefde zien. Ook in ons praten met en over elkaar. Ga ik op dat punt de fout in, dan kom ik aan Gods beeld. Dat is heel erg.

Hoe leer ik het af.

Dit brengt ons bij het laatste punt: hoe leer ik het af? Een hele belangrijke vraag. Het gaat vanmiddag over iets waar we ons allemaal in herkennen. Zondigen met de tong, met woorden, dat gaat overal ons allemaal. Jakobus zegt:

Hoe vaak struikelen we niet allemaal! Wie nooit struikelt in het spreken kan zich een volmaakt mens noemen.

De zonde van de tong is blijkbaar één van de hardnekkigste en meest verbreide zonden. Maar als God het zo erg vindt dat hij het doodslag noemt en een aantasting van zijn beeld, dan wordt de vraag alleen maar belangrijker: hoe leren we het af? Moeten we misschien maar vaak tegen elkaar zeggen hoe erg roddelen en schelden is en moeten we regelmatig voorbeelden noemen van mensen die in de vernieling zijn geraakt door schelden en pesten, en maar hopen dat we zo een wat gevoeliger geweten ontwikkelen? Is dat misschien de methode? Of moeten we veel bidden of God ons wil helpen om op onze woorden te letten?

Ja, beide dingen zijn belangrijk denk ik. Hebben zeker een functie. Maar er is een boodschap die ons nog diepgaander zal beïnvloeden. Een aansporing die nog dieper gaat. Het is het evangelie van de Here Jezus. De apostel Petrus brengt dat in zijn eerste brief als volgt onder woorden:

Treed dus in de voetsporen van Hem die geen enkele zonde beging en over wiens lippen geen leugen kwam. Hij werd uitgescholden, maar schold niet terug, Hij leed maar dreigde niet, Hij liet het oordeel over aan hem die rechtvaardig oordeelt. Hij heeft in zijn lichaam onze zonden het kruishout op gedragen, opdat wij, dood voor de zonde, rechtvaardig zouden leven. Door zijn striemen bent u genezen. (1 Petrus 2:21-24)

Dit is de boodschap waardoor je echt diepgaand kunt veranderen. Dit is de boodschap die ons leert radicaal lief te hebben in plaats van te moorden met woorden.

Wat zegt Petrus? Hij zegt dit

Jezus kwam naar ons toe. Hij was zonder zonde. Hij heeft nooit gelogen, in zijn leven geen geroddel, geen zonde tegen het negende gebod. En hoewel Hij zelf werd uitgescholden schold hij niet terug. Geen zonde tegen het zesde gebod in zijn leven. Als Hij moest lijden stak hij niet dreigend de vuist omhoog. Alles liet Hij over zich heen komen zonder ook maar één keer wraak te nemen. Uiteindelijk werd hij vermoord aan het kruis, en niet omdat de romeinen en joden zulke lelijke mensne waren, maar om onze zonden. Dat staat er. Dus ook vanwege jouw en mijn geroddel en gescheld, vanwege ons moorden met woorden werd Hij – die nooit roddelde of schold – aan een kruis vermoord. Om ons op die manier te redeen en vergeving te verdienen.

Als ik hierover nadenk, dat Jezus die nooit heeft gezondigd met zijn woorden, voor mij werd vermoord en zo de verantwoording op zich nam voor al die keren dat ik struikel en kwaad spreek en Gods beeld beschadig – als ik dit evangelie me eigen maak, dan krijg pas ik echt ene gevoelig geweten. Dan wil ik niet meer lopen te kletsen over een ander. Dan gaan er alarmbellen af in mijn geweten zo gauw ik de naam van een ander noem.

Hoe leer ik het af – moorden met woorden: Door telkens weer terug te gaan naar wat Jezus in zijn oneindige liefde voor mij heeft moeten doorstaan. Hoe meer ik daardoor geraakt ben hoe meer ik een wacht voor mijn lippen zal vinden, hoe meer mijn woorden tot zegen voor mijn naaste zullen zijn. Langs die weg vind ik radicale naastenliefde, ook in mijn woorden. Dit is de weg!

Ik wil het – om daarmee af te ronden – als volgt onder woorden brengen:

Omdat wij moorden
met woorden
werd het levende Woord
aan een kruis doorboord

'k heb Gods geboden
vertreden
daarom heeft Hij
geleden

ik ben genezen
door zijn pijn
laat dan nu mijn woorden
tot zegen voor mijn naaste zijn

Amen